

De Ceres verkeert in prima konditie, het gaande werk is een lust voor het oog, dit alles is vooral te danken aan de goede zorg die Mulder Keizer en echtgenote aan deze molen besteden. U bent er van harte welkom voor een bezoek aan deze mooie Groninger molen.

=+=

22. Windlust te Overschild

Deze korenmolen, eigendom van de Slochter Molenstichting, kreeg in 1979 een flinke opknappbeurt, waaronder verfwerk.

=+=

27. Fram te Woltersum

Op zaterdag 3 mei was het dan zover: de houtzaagmolen Fram te Woltersum werd door burgemeester J.A. Bultena van Ten Boer feestelijk opnieuw in gebruik gesteld. Onder de vele genodigden zagen we leden van de familie Evenhuis, vertegenwoordigers van moleninstanties en vele molenvrienden, onder wie houtzagers H.J.C. van der Woude van de zaagmolen De Rat te IJlst en collega J. Coppens van de houtzaagmolen De Jager te Woudsend. Ook spraken wij met de heer J.Noordman, eigenaar van de houthandel-, houtzagerij d'Heesterboom te Leiden, bekend van het affiche voor de Nationale Molendag 1980, ontworpen door Hans de Nie. De heer Noordman was vroeger de leermeester van de vrijwillig molenaar/houtzager Tom Krabbendam. Krabbendam heeft inmiddels naam gemaakt als meubelmaker. Hij maakt - gewoonlijk in eikenhout - meubels volgens het ambachtelijke handwerk. Ook de meubelmakerij heet Fram, het adres is Kollerijweg 7. Aan het zelfde adres (het gaat hier om een dubbel pand) is ook gevestigd De Kollerij, werkplaats voor ruimtelijke ordening en architectuur. Ir. J.A.M. de Nie, een bekende man in de Nederlandse molenwereld, heeft zich hier gevestigd als particulier stedenbouwkundige en architect. Ook de heer J. Dreise, een telg uit het vroegere molenaarsgeslacht Dreise, woont nabij de molen. De bezoekers aan de molen werden voorzien van een brochure Fram - houtzaag-, koren- en pelmolen. De tekst laten wij hieronder volgen:

Geschiedenis van de houtzaag-, koren-, en pelmolen "Fram"

De molen Fram is genoemd naar het schip van de Noorse ontdekkingsreiziger Nansen. Fram betekent: Voorwaarts. In 1867 liet W. Evenhuis de molen bouwen; de molenbouwer is ons tot op heden niet bekend. W. Evenhuis was een goed zakenman en had al gauw een bloeiend bedrijf. Het Diepje "De Lus-

tige Maar" lag tot aan het Damsterdiep vol met stammen, die aaneen waren gebonden tot vlotten. De vlotten werden door een sleepbootje tot het dorp gevaren, en van daar werden ze met een vaarboom naar de molen gebracht.

Na 33 jaar alleen met windkracht te hebben gewerkt, liet Evenhuis in 1900 naast de molen een stoommachine bouwen, die in windstille perioden gebruikt werd.

In 1922 werd een electromotor geplaatst; daarna werd één van de houten zaagramen vervangen door een snelzaagram en de houten slede (waarop de boom door het zaagram werd vervoerd) werd vervangen door rails met ijzeren karretjes, waarop de boom werd vastgeklemd door spantangen.

Maar toch, als er nauwkeurig gezaagd moest worden, gebruikten de zagers bij voorkeur de oorspronkelijke houten slede. Toen er in 1931 geen gebruik meer werd gemaakt van de windenergie, ging de molen alszodanig achteruit en verdwenen in 1946 de houten roeden (wieken). Het bedrijf werd stopgezet in 1955.

4 jaar later kocht de gemeente Ten Boer de molen en redde hem daarmee uit de handen van slopers.

In 1961 werd de molen voor f 20.000,-- gerestaureerd; de Fram kreeg weer roeden (wieken) en een ijzeren bovenas (voorheen was het een houten) en werd vooral aan de buitenkant weer toonbaar gemaakt.

Op 15 november van hetzelfde jaar werd de molen geopend door de voorzitter van de houthandelaren in de provincie Groningen, de heer Nanninga.

Op 5 december storm: windkracht 11, de molen op hol. De molen werd door een paar mannen, die zeker niet bang uitgevallen waren, uit de wind gekruist en en gevangen (gestopt), weer een daad waardoor de molen voor het nageslacht bewaard is gebleven; de molen was anders vrijwel zeker in brand gevlogen.

In januari 1962 werd J. Dreise, die naast de molen in het molenhuis woonde en een van de bovengenoemde mannen was, beherend molenaar.

In december 1975 werd er begonnen met een zeer grondige restauratie: nieuwe roeden, geheel nieuwe buitenbekleding, zagerij weer in oude stijl, enz. enz.

Dit alles werd evenals de eerste keer gedaan door molenbouwers Doornbosch uit Adorp.

Vier jaar later was deze restauratie voltooid.

De kosten waren + f 500.000,--.

In december 1979 werd T.A.M. Krabbandam medebeheerder.

Op 3 mei 1980 de officiële opening.

Hoe kwam Fram aan zijn naam? In de brochure wordt dat in de eerste zin vermeld. Mevr. J.P. Evenhuis, die tegenwoordig woont te Utrecht doch als kind opgroeide bij de molen, ging daar uitvoeriger op in. De naam werd gegeven door haar vader C. Evenhuis, zoon van de vestiger van het bedrijf. Haar vader was een bewonderaar van de Noorse ontdekkingsreiziger Fridtjof Nansen (1861-1930, poolvaarder, oceanograaf, zoöloog, staatsman en humanitair werker). Zoals vaker werd dus een naam gegeven om de herinnering levend te houden. Dit bracht ons ertoe om wat lectuur te pakken over de Fram, waaruit we het volgende ontlenen:

Nansen wilde niet - zoals het de meeste poolreizigers verging - zijn poolreizen zien mislukken omdat de schepen het niet tegen de geweldige druk van het ijs konden uithouden.

Hij was dan ook de eerste die een ijswaardig schip liet bouwen, hetgeen werd uitgevoerd door scheepsbouwer Collin Archer uit Larvik. Dit schip werd zo gebouwd, dat het drukkende ijs langs de gebogen zijanten geen schade kon aanrichten.

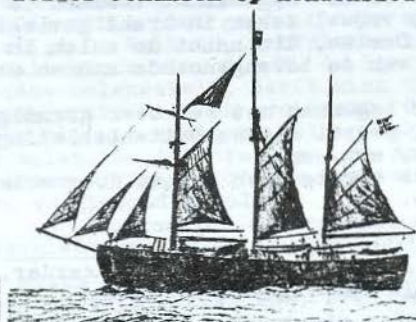
De Fram, die 800 ton mat, kwam in 1893 gereed. De lengte was 39 meter, de breedte 11 en de diepte 5,25 meter. Door de opvulling met een mengsel van teer en zaagsel werd de huid van het schip, dat geheel van eike- en grenshout was gemaakt, + 80 cm. dik. Het was een driemastschoener, die zo toegetakeld werd, dat slechts drie man er 's nachts de wacht op behoefden te houden. In de "grootmast" hing een uitkijktoren, 31 m boven de zeespiegel.

Met dit schip voer Nansen op 2 juli 1893 van Wardø naar de Siberische Ijszee, waar hij de Fram liet vastvriezen en zich vervolgens met de stroom naar het noordwesten liet drijven. Op 14 maart 1895 verliet hij het schip, trok met zijn begeleider Johansen op hondensleden naar het noorden en bereikte

op 7 april de noordelijkste tot die tijd bezochte breedte, n.l. 86°14' N.Br. vandaar ging Nansen naar Frans Jozefsland, ontmoette de engelsman Jackson en keerde 13 augustus 1896 te Wardø terug. 20 dagen later werd de Fram door een geestdriftige menigte in Hammerfest ontvangen.

De pessimisten, die voorspeld hadden dat de Fram versplinterd zou worden, kregen ongelijk. "Zonder dat er een spant gebroken was", aldus Nansen, volbracht dit schip zijn eerste tocht.

De tweede tocht van de Fram geschiedde in 1896, met kapitein Otto Svendrup als gezagvoerder.

...het schip de "Fram"...

Hij vertrok uit Christiana (Oslo) in de zomer van dat jaar en werkte vier jaar in de toen nog onbekende streek ten noorden van Amerika, die voor het grootste deel in kaart werd gebracht. Ook op deze reis liep de Fram geen noemenswaardige beschadigingen op. De derde tocht was die in 1910 met de beroemde Zuidpoolreiziger Roald Amundsen. Op 1 juli 1910 vertrok de Fram van Christiana en stevente regelrecht naar de noordelijke Ijszee. Amundsen veranderde echter plotseling van gedachten en van richting toen hij koers zette naar de Ross-zee. Op 14 januari 1911 ankerde de Fram in de Walvisbocht aan de rand van de IJsbarrière. Het winterkwartier Framheim werd 4 km van het schip ingericht. Vanuit dit winterkwartier Framheim werden in drie expeditie depots van levensmiddelen aangelegd op 80° en 82° ZB, het punt dat reeds door Shackleton in 1909 was bereikt.

Op 13 december bereikte Amundsen 89°37' ZB en de dag daarop bevond hij zich op 89°55'. Dit onafzienbare plateau kreeg de naam "Koning Haakon VII Plateau". In een straal van tien mijlen trokken 's nachts drie leden van de expeditie om dit punt en plaatsten merkpijlen. De 16e december verplaatste Amundsen zijn tent nog 9 km zuidelijker. Daarom werden weer in een straal van 8,3 km merksteun geplaatst.

Op de plaats van de zuidpool werd een kleine tent opgeslagen die de naam "Tollheim" kreeg en de Noorse vlag met de wimpel van de Fram gehesen. In de tent werden een brief van koning Haakon VII, enige kledingstukken, een sextant en een hypometer achtergelaten. De temperatuur bedroeg -13°C.
DE ZUIDPOOL WAS BEREIKT.

Op 17 december begon de terugreis. De 15de was men op de Fram terug, na een afwezigheid van 99 dagen. Het beroemde schip bereikte op 7 maart Tasmanië en kwam in december van dat jaar in Oslo aan. Amundsen werd met roem overladen en toen opperde men het plan om de Fram, die zijn beste tijd gehad had, in een museum een laatste rustplaats te geven. Er werd een prijsvraag onder architecten uitgeschreven voor de bouw van een "Fram"-huis. Van de 62 deelnemers werd architect Bjarne Tølen de winnaar. Zijn plan werd uitgevoerd en op 16 december 1921 werd het "Fram"-huis precies tien jaar na de ontdekking van de Zuidpool voor het publiek opengesteld. Men heeft er twee maanden aan moeten werken om de Fram, die 700.000 kg weegt, op de wal te krijgen. Daarna werd er het museum omheen gebouwd. Het bevindt zich enkele minuten gaans van het Vikingmuseum op Bygdøy bij Kopenhagen. De onkosten waren er in tien jaar uit, want de belangstelling was en bleef enorm. Van het batig saldo dat elk jaar overblijft, wordt het fonds van de Noorse Redding Maatschappij gesterkt.

...houtzaag-, koren- en pelmolen "Fram"...

28. Korenmolen Adam te Delfzijl

Op Nationale Molendag stond de molen in de rouwstand omdat de toegewijde oud-molenaar (tevens leraar voor vrijwillige molenaars) in die tijd overleed. Een smartelijk verlies en dat niet alleen voor de molenwereld in die omgeving.

=+=

32. Korenmolen De Lelie te Eenrum

De fa. Bremer is volop met de restauratie bezig.

=+=

36. De Meeuw te Garnwerd

Het zal menige voorbijganger deze winter zijn opgevallen dat de lange spruit van deze korenmolen het had begeven. Ook de